

ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՈՂ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆ

**«Շիրակի ուսուցիչների միություն» գիտակրթական կենտրոն
ՀԿ**

ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

ԹԵՄԱ-

**Պատմության դասի առարկայի գիտելիքների ստուգման
գործընթացը**

ԴՊՐՈՑ «Գյումրու թիվ 9 միջնակարգ դպրոց » ՊՈԱԿ

Առարկա- Պատմություն դասի արդյունավետության
բարձրացման մեթոդներ

ԿԱՏԱՐՈՂ՝ Հակոբյան Սուսաննա Սարգսի

ՂԵԿԱՎԱՐ՝ Կարինե Ալեքսանյան

Գյումրի 2023թ.

Բովանդակություն	
Ներածություն-----	3
Գլուխ առաջին: Ակտիվ ուսուցման բովանդակությունը և մեթոդները :-----	5
Գլուխ երկրորդ:- Ուսուցման ակտիվ մեթոդներն ու հնարները պատմության դասավանդման ընթացքում -----	9
Եզրակացություն-----	13
Օգտագործված գրականության ցանկ-----	14

Ներածություն

Անձի զարգացումը ենթադրում է, առաջին հերթին, ստեղծագործական մտածողության ձևավորում, անցյալն ու ներկան քննադատաբար վերլուծելու, պատմական աղբյուրների անկախ ուսումնասիրության հիման վրա սեփական եզրակացություններ անելու կարողություն: Պատմությունը պետք է աշակերտին կանգնեցնի բարոյական ընտրության խնդիրների առաջ՝ ազնվորեն ցույց տալով պատմական իրադարձությունների բարոյական գնահատականների բարդությունն ու անորոշությունը: Սովորողը ստանում է սուբյեկտիվության և կողմնակալության իրավունք՝ հիմնավորելով պատմության բարոյական խնդիրների իր լուծումները:

Պատմության դասերը աշակերտին պետք է սովորեցնեն ոչ այնքան փաստերի և դրանց գնահատականների պասիվ անգիր, որքան պատմական տեղեկատվության զանգվածը ինքնուրույն նավարկելու, պատմական երևույթների միջև պատճառահետևանքային կապեր գտնելու և էականը երկրորդականից առանձնացնելու կարողություն: պատմական գործընթաց.

Պետք է զարգացնել պատմականությունը՝ անցյալի իրադարձությունները իրենց փոխկապակցվածության մեջ ըմբռնելու և գնահատելու կարողությունը, եզակի յուրաքանչյուր պատմական պահի համար, տեղյակ լինել աշխարհի և հասարակության մշտական փոփոխականությանը իրենց ամբողջականության, առաջացման գործընթացի մասին: , սոցիալական երևույթների զարգացում և անհետացում:

Պատմության դասերի կարևոր նպատակն է նպաստել կյանք մտնող մարդու սոցիալականացմանը, այսինքն՝ որպես անձի ինքնորոշմանը, հասարակության մեջ իր տեղի ըմբռնմանը, պատմական արմատներին:

Դպրոցում պատմության դասավանդումը պետք է նպաստի աշակերտի արժեքային կողմնորոշումների ձևավորմանը, նրա բարոյական և էթիկական խնդիրների լուծմանը: Պատմության ուսուցման նպատակն այս առումով է կողմնորոշում առաջին հերթին համամարդկային արժեքներին, հումանիզմի դաստիարակությանը:

Պատմության գլխավոր խնդիրը քաղաքացի կրթելն է, ակտիվ, հասարակական ստեղծագործելու ընդունակ, սկզբունքային՝ պաշտպանելու իր դիրքերը, ընդունակ է

մասնակցել ժողովրդավարական ինքնակառավարմանը, պատասխանատվություն զգալով հայրենիքի և մարդկային քաղաքակրթության ճակատագրի համար: Առանց տարբեր ժողովուրդների պատմությանը, նրանց մշակույթին ծանոթանալու, տարբեր մշակույթների փոխազդեցության ու փոխհարստացման մշտական բնույթն ու միմյանց հետ սերտ կապը հասկանալու: Մովորողը պետք է հասկանա, որ իր ժողովուրդը համաշխարհային քաղաքակրթության մասն է:

Գլուխ առաջին: Ակտիվ ուսուցման բովանդակությունը և մեթոդները :

Ուսուցման գործընթացը իր մեջ ներառում է 3 կարևոր խնդիր՝ ինչ՞ սովորեցնել (կրթության բովանդակություն), ինչու՞ սովորեցնել (կրթության նպատակներ), և ինչպե՞ս սովորեցնել (ուսուցման մեթոդիկա): Կրթության բովանդակությունը (ինչ սովորեցնել) մատուցելու և կրթության նպատակները (ինչու՞ սովորեցնել) իրականացնելու համար անհրաժեշտ են որոշակի մեթոդներ, հնարներ, ձևեր: Ուսուցման մեթոդը ուսուցչի և սովորողի հետևողական փոխկապակցված գործողությունների համակարգն է, որն ապահովում է կրթության բովանդակության յուրացումը: Պայմանականորեն ուսուցման մեթոդներն այսօր բաժանվում են 2 խմբի՝ ավանդական կամ պասիվ մեթոդներ և նոր կամ ժամանակակից մեթոդներ: Ավանդական են համարվում բացատրական, զննական այն մեթոդները, որոնց հիմքում ընկած է պատրաստի տեղեկատվության (գիտելիքի) պարզ փոխանցումը սովորողին և վերջինիս կողմից դրա պարզ վերարտադրումը: Այստեղ դասավանդողը գլխավոր դերակատարն է և դասի ընթացքի ղեկավարը, իսկ սովորողները պասիվ լսողի դերում են և ենթարկվում են ուսուցչի հրահանգներին: Ժամանակակից մեթոդները բաժանվում են 2 խմբի՝ ակտիվ և ինտերակտիվ կամ համագործակցային: Ակտիվ մեթոդներով ուսուցումը սովորողների և դասավանդողի միջև այնպիսի փոխգործունեությունն է, որտեղ երկուսն էլ փոխազդում են միմյանց վրա կրթական 6 Սովորող Սովորող գործունեության ընթացքում, և սովորողներն այստեղ ոչ թե պասիվ ունկնդիրներ են, այլ դասի ակտիվ մասնակիցներ: Իսկ համագործակցային մեթոդների դեպքում սովորողները ակտիվ գործունեության մեջ են գտնվում նաև միմյանց հետ, և ուսուցման գործընթացում գերակայում է սովորողների դերը: Սովորողներն ակտիվ են, նրանք հանդես են գալիս որպես դասի լիիրավ մասնակիցներ, իսկ ուսուցիչը ոչ այնքան տալիս է պատրաստի գիտելիքներ, որքան խթանում է սովորողների ինքնուրույն որոնումը: Հետևաբար, համագործակցային դասերի հիմնական բաղադրիչներն են համագործակցային մեթոդներն ու հնարները, որոնք իրականացվում են սովորողների կողմից հիմնականում նոր նյութի յուրացման փուլում: Համագործակցային մոտեցումներն անհրաժեշտ են սովորողներին

մոտիվացնելու, ուսուցումը հետաքրքիր և մասնակցային դարձնելու համար: Համագործակցային մեթոդները կարելի է համարել ակտիվ մեթոդների առավել ժամանակակից ձևեր: Ակտիվ մեթոդների կիրառումը ուղղված է առաջնային գիտելիքի ձեռք բերմանը, մտածողության զարգացմանը, հետաքրքրությունների, հմտությունների, կարողությունների ձևավորմանը: Այս ուսուցման հիմքում ընկած է երկխոսությունը, ինչպես սովորողի և ուսուցչի, այնպես էլ իրենց սովորողների միջև: Երկխոսության ընթացքում զարգանում են հաղորդակցման հմտությունները, խնդիրները միասին լուծելու կարողությունները, և ամենակարևորը՝ զարգանում է սովորողների խոսքը: Վերջիններս ներգրավվում են նաև ինքնուրույն իմացական գործունեության մեջ, ստեղծվում է անձնական շահագրգռվածություն ցանկացած ճանաչողական խնդիր լուծելու համար: Ակտիվ մեթոդները կիրառելի են ուսուցման գործընթացի այն հատվածում, երբ անհրաժեշտ է զարգացնել սովորողների մտածողությունն ու ճանաչողական ակտիվությունը: Ակտիվ մեթոդները զուգակցվում են իյուստրատիվ մեթոդների հետ, կատարվում են մոդելների, գծագրերի, ֆիլմերի, սահիկաշարերի, հետաքրքիր նյութերի ցուցադրություններ: Այսպիսով, ուսուցման ակտիվ մեթոդները նպատակ ունեն ապահովելու կրթական խնդիրների լուծումը տարբեր տեսանկյուններից. • սովորողների ճանաչողական ակտիվության բարձրացում • ինքնագործունեության խթանում • ճանաչողական ունակությունների զարգացում, խոսք, հիշողություն, մտածողություն • ուսումնական նյութի առավելագույն մասի արդյունավետ յուրացում • ստեղծագործական մտածելակերպի զարգացում • սովորողի անհատական յուրահատուկ հնարավորությունների բացահայտում և զարգացում • ինքնուրույն աշխատանքի համար հմտությունների զարգացում • ուսումնական դրական խթանի ձևավորում Ուսուցման գործընթացի կազմակերպման նպատակով ստեղծվել են բազմաթիվ մեթոդներ ու հնարներ: Մանկավարժության մեջ չկա մեթոդների և հնարների հակադրում: Բոլորն էլ ինչ-որ իրավիճակում կարող են օգտակար լինել: Ուսուցիչն է ընտրում ի՞նչ մեթոդներ կիրառել իր դասին, նա ազատ է այդ հարցում, նա է գտնում և մշակում այն ձևերն ու հնարները, որոնք տանում են դեպի դասի նպատակների արդյունավետ իրականացում: Սակայն մեթոդների ընտրությունը ինքնանպատակ չի կարող լինել: Յուրաքանչյուր դաս և դասարան եզակի է ու անկրկնելի: Մի դասարանում գործող

մեթոդը մեկ այլ դասարանում կարող է չաշխատել: Ուրեմն ուսուցչի համար կարևոր է նաև մեթոդի ճիշտ ընտրությունը, ինչպես նաև նրա հմտությունը սահմանված մեթոդը հարմարեցնել եզակի իրավիճակին: Մեթոդ կիրառելիս ուսուցչի բուն նպատակը պետք է լինի ոչ թե պարզապես դասն աշխուժացնելը կամ մանկավարժական վարպետությամբ փայլելը, այլ առաջին հերթին մեթոդական ողջ զինանոցի կիրառմամբ ուսուցման նպատակների իրականացմանը հասնելը: Այլ խոսքով ասած, պետք է ոչ թե տեխնիկա ցուցադրել, այլ հասնել դասի նախապես ծրագրված նպատակին: Եթե կիրառված մեթոդները չեն տանում դեպի այդ նպատակը, ուրեմն պետք է փոխել կամ կատարելագործել դրանք: Երբ մեթոդները արդյունավետ են, բայց դրանք պարզորոշ վկայում են, որ առաջադրված նպատակը տվյալ տարիքին անհամապատասխանության կամ ուսումնառության այդ պայմանների արդյունքում իրատեսական չէ, ուրեմն պետք է վերանայել նպատակը:

4 Ուսուցիչը, հաշվի առնելով սովորողների ճանաչողական կարողությունները, պետք է ընտրի դասավանդման այն մեթոդներն ու հնարները, որոնց կիրառումը հետապնդում է դասի արդյունավետությունը բարձրացնելու, գիտելիքների հաղորդումը և սովորողների կողմից դրանց յուրացումը դյուրին դարձնելու նպատակ՝ ապահովելով աշակերտակենտրոն ուսուցում: Որպեսզի ուսուցիչը կարողանա հասնել իր առջև դրված նպատակներին անհրաժեշտ է մեթոդների ճիշտ ընտրություն: Իսկ դրա համար նա պետք է ունենա մասնագիտական պատրաստվածություն, մանկավարժական մեթոդների փայլուն իմացություն, այդ մեթոդներն ու հնարները կիրառելու մեծ վարպետություն, ճկունություն և ստեղծագործական մտածողություն:

«Հայոց պատմություն» առարկայի դասավանդման գլխավոր նպատակն է աշակերտի մոտ հայեցակարգային մոտեցումներ ձևավորել ազգային արժեհամակարգի, աշխարհայացքի ձևավորման, աշխարհըմբռնման հանգուցային հարցերում: Ես պատմություն են դասավանդում ավագ դպրոցում, ու քանի որ տեղեկությունները՝ տեղեկատվական հոսքը բազմազան է, դա ավելի է պարտավորեցնում ինձ, որ էլ ավելի աշխատեմ ինձ վրա մասնագիտական առումով, որպեսզի աշակերտին լիովին կարողանամ ներգրավել դասապրոցեսի մեջ: Առաջնահերթ խնդիր է նաև օգնել աշակերտին՝ զարգացնելու իր կարողություններն ու հմտությունները,

իմաստավորելու եւ յուրացնելու ազգային արժեհամակարգի տարրերը, մասնավորաբար դասապրոցեսին ֆիլմեր դիտելով: Հայոց պատմության աշխարհակալությունների, քաղաքակրթական ձեռքբերումների ու մեծ հաղթանակների քարոզչությունը պետք է առաջնահերթ տեղ գրավի դպրոցում: Երբ հայ երեխան ճանաչի իր նախնյաց մեծությունն ու վեհությունը, նրա համար ավելի ընդգծված կդառնա իր ազգային ինքնագիտակցությունը: Հայ երեխայի հիշողության մեջ պետք է տպավորված լինեն սեփական ազգի նվաճումները: Այս առումով կարելու է հայոց պատմության աշխարհակալությունների մասին հիշողության վերականգնումը, աշխարհակալ հայի կերպարի ճանաչումն ու վերաիմաստավորումը: Իբրեւ աշխարհակալություն՝ Տիգրանյան դարաշրջանն ամենահայտնին է: Տիգրանյան նվաճումները չեն ուղեկցվում բարբարոսական, վանդալիստական գործողություններով: Ընդհակառակը, հայտնի են մի քանի հետաքրքիր փաստեր, որոնք մեկ անգամ եւս նշում են, որ աշխարհակալ հայի կերպարը ոչ թե զավթողական է, այլ բնորոշվում է բարձր քաղաքակիրթ մակարդակով: Մեր բոլոր աշխարհակալությունների պատմության մեջ կարմիր թելի նման անցնում են մի քանի բնորոշ գծեր՝

Գլուխ երկրորդ: Ուսուցման ակտիվ մեթոդներն ու հնարները պատմության
դասավանդման ընթացքում

Պատմության դասավանդման ընթացքում կիրառվող գործուն մեթոդներն են. 1. Խոսքային մեթոդներ կիրառվում են ուսուցման բոլոր փուլերում: Այդպիսի մեթոդներ են զրույցը, հարց ու պատասխանը, բանավեճը, ուղղորդված ընթերցանությունը, պատմելը, փոխադարձ ուսուցումը: 2. Չննական մեթոդներ այն մեթոդներն են, որոնց միջոցով սովորողների կողմից ուսումնական նյութի յուրացումը իրականացվում է դիտազննական պարագաների և տեխնիկական միջոցներով: Դրանք են ցուցադրությունները, իրական պատմական հուշարձանները, հիշարժան վայրերը, հնագիտական գտածոները, նյութական մնացորդները, ուսումնական քարտեզները, նկարները, գծագրերը և այլն: Դասի ժամանակ համակարգչային տեխնիկայի կիրառումը մեծապես նպաստում է դասի արդյունավետության բարձրացմանը: Պատմական դեպքերի ու փաստերի ցուցադրումը (տեսանյութեր, ֆիլմեր, սահիկաշար և այլն)ավելի հետաքրքիր է դարձնում դասը, իսկ դրանք քննարկելը ապահովում է ակտիվություն ու մասնակցություն: 3. Գործնական մեթոդներ կազմակերպվում են որոշ թեմաներ ուսումնասիրելուց հետո: Դրանք կրում են ընդհանրացնող բնույթ: Տեսակներն են գրաֆիկական վարժությունները, սկզբնաղբյուրների, փաստաթղթերի, գծակարգերի, ցուցապաստառների, քարտեզների հետ աշխատանքը և այլն: 4. Ինդուկտիվ մեթոդներ օգնում են բացահայտել ուսումնասիրվող նյութի բովանդակության տրամաբանությունը, ինչպես նաև նրա դինամիկան: Դա կատարվում է մասնավորից դեպի ընդհանուրը տանող ուղիով: 5. Դեդուկտիվ մեթոդներ զարգացնում է սովորողի վերացական մտածողությունը, արագացնում է ուսումնասիրության ընթացքը: Տեսական, գործնական առաջադրանքներ կատարելիս օգնում է հայտնաբերել պատճառահետևանքային կապեր: Բացահայտում է նյութի բովանդակության տրամաբանությունը՝ ընդհանուրից դեպի մասնավոր տանող ուղիով: 10 6. Պրոբլեմային ուսուցման մեթոդներ ենթադրում են պրոբլեմի առաջադրում, ձևակերպում և լուծում: Չարգացնում է սովորողների ինքնուրույն ճանաչողական գործունեությունը: 7. Քննադատական մտածողության մեթոդներ մտածողության այս տեսակին բնորոշ է որոշումներ ընդունելը, եզրակացություններ ձևակերպելը,

փաստերն ու երևույթները գնահատելը: 8. Համագործակցային ուսուցման մեթոդներ սովորողները համագործակցային միջավայրում են կառուցում իրենց հմտությունները՝ խոսելու, միմյանց բացատրելու, բանակցելու, վիճարկելու, հարցեր տալու միջոցով: 5 Պատմության դասավանդման և ուսուցման մեթոդների մեջ կարևոր դեր ունեն ուսուցչի կենդանի, արտահայտիչ խոսքը և դասի մատուցման ձևը, որոնք արտահայտվում են տարբեր ձևերով՝ պատմել, հարց ու պատասխան, զրույց, պատմական փաստաթղթերի բարձրաձայն ընթերցում, արտասանություն և այլն: Մեթոդների կիրառման ժամանակ օգտագործում են հնարներ: Թեև հնարը սովորաբար անկախ կիրառություն ունի, բայց հաճախ բնութագրվում է որպես մեթոդի տարր, բաղադրիչ, մեթոդի իրականացման քայլ կամ արտահայտած: Բոլոր մեթոդների, հնարների հիմքում ընկած է աշակերտի ինքնուրույն ուսումնական գործունեությունը, նրա անմիջական և ակտիվ մասնակցությունը:

Ինտերակտիվ դասավանդման մեթոդները բաժանվում են 2 խմբի՝ իմիտացիոն և ոչ իմիտացիոն: Իմիտացիոն տեխնոլոգիաների հիմքում ընկած է իրական իրավիճակների գործնական խնդիրների վերարտադրումը ուսումնական պրոցեսի ընթացքում: Ոչ իմիտացիոն մեթոդները բնութագրվում են ուսումնասիրվող գործընթացի մոդելի բացակայությամբ, հարց-պատասխան հաղորդակցությամբ: Ոչ իմիտացիոն մեթոդներից են՝ դասախոսությունը, սեմինարը: Իմիտացիոն մեթոդները բաժանվում են խաղային և ոչ խաղային: Ինտերակտիվ մեթոդները կիրառվում են և՛ դասախոսության և՛ գործնական պարապունքի ժամանակ: Դասախոսությունը, որպես կրթական գործընթացի առաջատար ձև ավանդաբար ունի իր առավելությունները. առաջին հերթին նյութի ընկալմանը 6 մասնակցում են և՛ տեսողությունը (երբ դասախոսությունը ուղեկցվում է ցուցադրմամբ) և՛ լսողությունը: Դասախոսությունը, տալիս է թեմայի ամբողջական պատկերացում: Միևնույն ժամանակ լեկցիոն նյութի ավանդական ներկայացման դեպքում նշվում է ամենամեծ թերությունը՝ թույլ փոխադարձ կապ: Դասախոսը մատուցում է պատրաստի նյութը, որը ուսանողները պետք է հիշեն, շատ ժամանակ առանց լավ հասկանալու: Մանվազեցնում է ուսանողների ինքնուրույնությունը, ակտիվությունը: Այդ պատճառով բարձրագույն կրթության պրակտիկայում ավելի ու ավելի տարածվում են դասախոսության ոչ ավանդական ինտերակտիվ ձևերը: Ակտիվ և ինտերակտիվ

ուսուցման գաղափարը ուսանողի ուշադրության կրթական և ճանաչողական մտածելակերպի ակտիվացումն է: Հետևաբար ակտիվացման մեթոդների կիրառումը թույլ կտա ավանդական տիպի դասախոսությունը մոտեցնել ինտերակտիվ տարբերակին: Դասախոսության ընթացքում ուսանողների ակտիվ ճանաչողական գործունեության մոբիլիզացման համար, դասախոսությունը պետք է սկսվի հետաքրքիր ներածական մասից: Օրինակ կարելի է ներկայացնել թեմայի կարևորությունը ուսանողի ապագա մասնագիտական գործունեության համար, ցույց տալ դասախոսության թեմայի կապը նախորդ թեմայի հետ: Կարող են օգտագործվել տեսանյութեր, ուր կցուցադրվի տեսական նյութի կիրառումը գործնականում: Դասախոսության հետաքրքիր սկզբնամասից առաջացած ակտիվությունը պետք է պահպանվի ամբողջ դասախոսության ընթացքում կարելի է կիրառել հետևյալ հնարքները՝ •Ներկայացնել՝ տարբեր հետազոտությունների տեսանկյունները մեկ հարցի վերաբերյալ և այսօր գիտության մեջ ընդունված տեսանկյունը: •Դասախոսության ընթացքում պահպանել շփումը: •Ուշադրություն դարձնել հուզական ֆոնի, ուշադրության բարելավմանը մեծ գիտնականների բժիշկների կյանքից օրինակների բերման միջոցով: •Կարևորելով դասախոսության հիմնական դրույթները շեշտադրել կարևոր հարցերը «Այս հարցի բարդությունն ու առանձնահատկությունը...», «Ուշադրություն դարձրեք...» բերել դասախոսության հիմնական դրույթների հաստատումը կյանքից, պրակտիկայից:

Ուսուցողական վիզիոֆիլմերը կարելի է կիրառել համապատասխան թեմայի ուսուցման ժամանակ: Ֆիլմի դիտումից առաջ դասախոսը պետք է ուսանողներին առաջադրի մի քանի հիմնական հարց, որոնք հիմք կձառայեն հետագա քննարկմանը: Կարելի է ֆիլմը կանգնեցնել նախապես որոշված պահերին և կազմակերպել քննարկում: Դասի վերջում ամփոփել և բարձրաձայնել եզրակացությունները:

Մեթոդը կիրառվում է որպես որևէ հարցի քննարկման միջոց:

«Կլոր սեղան» մեթոդի հիմնական մասը կազմում է դիսկուսիան կոլլեկտիվ քննարկվում է որևէ հարց, համեմատվում կարծիքներ: Մասնակիցները կարող են լրացնել միմյանց կամ հակասել մեկը մյուսին: Մեթոդի առանձնահատկություններն են՝ 1. Բոլոր մասնակիցները պետք է կարծիք հայտնեն և ձգտեն, որ իրենց հասկանան: 2. Բոլոր մասնակիցները հավասարազոր են, ոչ ոք իրավունք չունի թելադրել իր

կամքը և կարծիքը : «Կլոր սեղանի» առանձնահատկությունը այն է, որ այն պետք է իրոք կլոր լինի, այսինքն մասնակիցների շփումը պետք է լինի «աչք աչքի» ինչը բերում է ակտիվության մեծացմանը: Մեթոդը թույլ է տալիս ամրապնդել ավելի վաղ ձեռք բերված գիտելիքները և լրացնել բաց թողնված տեղեկատվությունը: Գիտելիքների փոխանակման հետ մեկ տեղ ուսանողները սովորում են արտահայտել իրենց մտքերը, գաղափարները: Սովորում են հիմնավորել և պաշտպանել համոզմունքները:

Եզրակացություն

Ակտիվ ուսուցումը սովորողի և դասավանդողի փոխադարձ գործունեության ձև է, որտեղ դասավանդողն ու սովորողը փոխազդում են միմյանց վրա կրթական գործունեության ընթացքում: Սովորողները ոչ թե պասիվ ունկնդիրներ են, այլ դասի ակտիվ մասնակիցներ և ինքնուրույն գիտելիք ձեռքբերողներ: Ակտիվ ուսուցման դեպքում նրանք ձեռք են բերում ոչ միայն գիտելիքներ, այլ նաև դրանք կիրառելու, մտածելու, վերլուծելու, ինքնուրույն խնդիրներ լուծելու, համագործակցելու և մի շարք այլ կարողություններ ու հմտություններ: Ակտիվ ուսուցումը իրականացվում է մեթոդների և հնարների միջոցով: Դրանք նախապես պլանավորված նպատակին հասնելու միջոցներ և գործիքներ են ուսումնական միջավայրում: Յուրաքանչյուր դաս ենթադրում է ստեղծագործական մեծ աշխատանք, որի արդյունքում ուսուցիչը գտնում և մշակում է այն մեթոդներն ու հնարները, որոնք տանում են դեպի դասի նպատակների արդյունավետ իրականացում: Թերևս, ամենակարևորը դասի նպատակը հստակ գիտակցելն է, չափորոշչային պահանջներին համապատասխանեցնելը, մեթոդների և հնարների ճիշտ ընտրությունը, դրանք իրականացնելն ու ժամանակի մեջ տեղավորվելը: Ուսուցչի համար կարևոր է ոչ միայն մասնագիտական տեսական գիտելիքներ ունենալը, այլև դրանք կիրառելու հմտությունները: Կարևոր է նաև, որ ուսուցիչը անընդհատ զբաղվի ինքնակրթությամբ՝ հարստացնելու համար մեթոդների իր զինանոցը և ցուցաբերի ստեղծագործական մոտեցում այդ հարցում: Զրույց, պրիզմա, մտազրոհ, բանավեճ, ԳՈՒՄ, Վեննի դիագրամ, դերային խաղեր, Դաձ, m-աձև, n-աձև աղյուսակներ, խաթարված հերթականություն, խմբային աշխատանք, 3 բանալի և 1 կողպեք, ձևագնդիկ, աշխատանք սկզբնաղբյուրով, քառաբաժան, 5 բոպեանոց շարադրություն, պատմական հիշողության օղակներ, հասկացությունների աղյուսակ, հնգյակ և այլն՝ իմ կողմից պատմության դասաժամերին դասի տարբեր փուլերում հաճախ օգտագործված մեթոդներն ու հնարներն են: Ելնելով իմ դիտարկումներից՝ դրանք արդյունավետ են, քանզի ստեղծում են աշխատանքային մթնոլորտ, դասը դարձնում

են մասնակցային ու հետաքրքիր, մոտիվացնում են սովորողներին և նրանց ներգրավում ուսուցման գործընթացի մեջ:

Գրականության ցանկ

1. Ս. Խաչատրյան, «Ուսուցման արդյունավետ հնարներ», Երևան 2020:
2. Վ. Գյուլագյան, Լ. Առուշանյան, Ս. Գասպարյան, «Ուսուցչի ուղեցույց տետր», Երևան 2009:
3. Ս. Խաչատրյան, «Ուսուցման ժամանակակից մեթոդների կիրառումը», Գյումրի 2006:
4. Հ. Ղևոնդյան, «Պատմության դասավանդման մեթոդներ», Երևան 2001:
5. «Հայագիտությունը դպրոցում գիտամեթոդական վերլուծական հանդես», 2016, N2